

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ivanky Havlíkové a soudkyň JUDr. Naděždy Řehákové a Mgr. Ing. Silvie Svobodové v právní věci

žalobce: **KARO inženýrské sítě s.r.o.**
se sídlem Železárenská 1267/21, Ostrava – Mariánské Hory
zastoupen JUDr. Martinem Skybou, advokátem
se sídlem Preslova 361/9, Ostrava

proti

žalovanému: **Ministerstvo životního prostředí**
se sídlem Vršovická 1442/65, Praha 10

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2025, č.j. MZP/2025/250/304, sp. zn. ZN/MZP/2025/250/61

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva životního prostředí ze dne 13. 2. 2025, č.j. MZP/2025/250/304, sp. zn. ZN/MZP/2025/250/61, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů v řízení ve výši 21 405 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku k rukám právního zástupce žalobce JUDr. Martina Skyby, advokáta.

Odůvodnění:

Stručné vymezení věci

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal přezkoumání v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí České inspekce životního prostředí, oblastního inspektorátu Ostrava (Inspekce). Rozhodnutím Inspekce byl žalobce uznán vinným tím, že v období od 2. 5. 2024 do 10. 5. 2024 při rekonstrukci vodovodu podél chodníku u křižovatky ulic Za Klášterem a U Sýpky, prováděné v rámci stavebního záměru Dopravní a technická infrastruktura pro výstavbu RD, lokalita Za Klášterem (stavební záměr), výkopovými pracemi vedenými v těsné blízkosti pat kmenů poškodil 4 jedle kavkazské (*Abies nordmanniana*) o rozměrech pařezů 1 53 x 41 cm, 59 x 45 cm, 57 x 54 cm a 61 x 60 cm rostoucí mimo les na pozemku p. č. 671 v k. ú. Fulnek, u nichž zpřetrhal všechny kořeny na straně výkopu. Uvedeným provedl nedovolený zásah do dřevin ve smyslu § 2 odst. 1 vyhlášky č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů (vyhláška č. 189/2013 Sb.), který je v rozporu s požadavky na jejich ochranu dle § 7 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK). Tím spáchal přestupek podle § 88 odst. 1 písm. c) téhož zákona. Za něj mu byla dle § 88 odst. 3 písm. a) ZOPK uložena pokuta ve výši 40 000 Kč, náhrada nákladů řízení ve výši 2 500 Kč, povinnost uhradit městu Fulnek škodu ve výši 4 860 Kč, a prvostupňové rozhodnutí bylo potvrzeno.
2. Inspekce v odůvodnění prvostupňového rozhodnutí uvedla, že se při inspekčním šetření dne 15. 5. 2024 na předmětném pozemku v ploše trojúhelníkového tvaru u křižovatky ulic Za Klášterem U Sýpky ve Fulneku nacházelo v řadě 5 čerstvých pařezů jehličnatých dřevin. Ve vzdálenosti 0,16 m – 2,57 m od těchto pařezů byl v nedávné minulosti proveden výkop, který byl v době šetření již zasypán. Na základě *Dendrologického posudku, Fulnek, stromy na křižovatce ulic Za Klášterem, U Sýpky a Zahradní, posouzení aktuálního stavu a návrh opatření* vypracovaného na základě objednávky města Fulnek Inspekce dospěla k závěru, že realizací výkopových prací při rekonstrukci vodovodu, podél chodníku u křižovatky ulice Za Klášterem a U Sýpky v těsné blízkosti dřevin č. 2, 3, 4 a 5, byly těmito dřevinám ze strany výkopu ve vzdálenosti od 0,16 m do 0,97 m od nich odstraněny veškeré kořeny včetně kotvících kořenů. Následkem toho dřeviny staly provozně nebezpečnými (hrozilo jejich vyvrácení) a byly proto dle sdělení města Fulnek (včetně dřeviny č. 1) pokáceny Jednotkou dobrovolných hasičů Fulnek.
3. K námitkám žalobce Inspekce uvedla, že k poškození předmětných dřevin došlo ještě dříve, než strojem hloubený výkop odhalil poškozenou armaturu s vrůstajícími kořeny. Ke stavu bezprostředního ohrožení a hrozby škody velkého rozsahu došlo až poškozením kořenů při strojním hloubení výkopu v situaci, kterou nelze nazvat havárií, při které by hrozilo nebezpečí z prodlení. Nešetrně provedený výkop byl realizován v rámci dlouhodobě připravované stavby. Je irelevantní, zda byly předmětné dřeviny vysázeny se souhlasem vlastníka vodovodu, neboť byly vysázeny dlouho před účinností zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, který nadto neprolamuje ochranu dřevin dle § 7 odst. 1 ZOPK. Jednání žalobce nebylo v situaci, která by zřejmě a bezprostředně ohrožovala zdraví osob nebo majetek. Nelze jej tak považovat za jednání v krajní nouzi či nutnou obranu.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

Z fotodokumentace posudku plyne, že výkop byl otevřen po vyšší řadu dní až jednotek týdnů, kdy byly stěny výkopu postupně vyztuženy vzpěrami a postupně docházelo k promokání dna výkopu až po vznik kaluže na jeho dně.

4. Inspekce zejména zdůraznila, že nedovoleným zásahem došlo k masivnímu přetrhání, zlomům, vytrhávání a poranění kořenů, rozsáhlé jednostranné redukci mělkých daleko sahajících postranních kořenů, a odkopávce svrchních vrstev půdy v kořenové zóně předmětných dřevin až do hloubky 90 cm a výše. Výkop nebyl proveden šetrně, kořeny byly přetrhány, odlámány a vytrhávány, byly přerušeny desítky kořenů, u dřevin s označením 2 až 5 byly poškozeny kořeny s průměrem nad 5 cm, stěny otevřeného výkopu je nutno chránit odpovídajícím způsobem proti vysychání a účinkům mrazu. Doba otevřeného výkopu a ochrana kořenů proti vysychání za slunečných dnů nebyla podstatná, neboť dřeviny byly bez ohledu na výše uvedené z bezpečnostních důvodů pokáceny. Dřeviny přitom bylo možné chránit už před realizací stavby korekcí projektové dokumentace. Použitím správných technologií a postupů prací mohl být zásah do předmětných dřevin šetrnější a nemusel být pro dotčené dřeviny tak destruktivní. Žalobce měl možnost práce okamžitě přerušit a postupovat šetrnějším způsobem.
5. Inspekce stanovila výši pokuty na 4 % zákonného rozpětí. Kromě menší závažnosti přestupku, povaze činnosti žalobce a polehčujícími okolnostem přihlédla Inspekce k tomu, že žalobce porušil ZOPK. Uvedla, že pokuta bude znamenat citelný zásah do majetkové sféry žalobce (měla by mít dostatečný výchovný a preventivní charakter). Zároveň však nemůže být vzhledem k její výši likvidační. Inspekce dále žalobci uložila náhradu nákladu řízení ve výši 2 500 Kč a přiznala městu Fulnek nárok na náhradu škody ve výši 4 860 Kč.
6. Žalovaný závěry Inspekce aproboval a dále k věci uvedl, že ochranou dřevin se při stavební činnosti zabývá Standard péče o přírodu a krajinu, Ochrana dřevin při stavební činnosti, SPPAK A01002:2017, vypracovaný Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně (Standard). S odkazem na Standard konstatoval, že v chráněném kořenovém prostoru dřevin (tj. min. 50 cm od kmene dřeviny) musí být prováděny šetrnou technologií (ruční výkop, supersonický vzduchový rýč, tlaková voda). Kořeny s průměrem do 3 cm na hraně výkopu ve směru ke stromu je možné hladce přerušit, kořeny s průměrem od 3,1 cm do 5 cm na hraně výkopu ve směru ke stromu mají být zachovány (jejich přerušeni je nutno individuálně hodnotit odborným dozorem). Kořeny s průměrem nad 5 cm je třeba zachovat bez poškození a chránit je před vysycháním a mrazem. S odkazem na technickou normu ČSN 83 9061 (únor 2006) uvedl, že v kořenovém prostoru (min 2,5 m od paty kmene) se nesmí hloubit rýhy a stavební jámy, přičemž nelze-li jinak, smí se hloubit ručně nebo s pomocí odsávací techniky, přičemž se nesmí přetínat kořeny s průměrem ≥ 2 cm. Zásahem došlo k poškození dřevin, které způsobilo podstatné a trvalé snížení jejich ekologických nebo společenských funkcí, a který následně vedl k jejich odumření.
7. Dále žalovaný poukázal na podklady spisového materiálu, dle kterých výkopové práce započaly dne 2. 5. 2024, kdy bylo zjištěno prorůstání a průsek armatury, zastaveny byly dne 6.5. 2024. Se stejným datem byl vyhotoven dendrologický posudek, jehož součástí je fotodokumentace dřevin a výkopů. Následně byla dne 9. 5. 2024 provedena oprava a napojení vodovodního řadu. Z podkladů nejsou zřejmé žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly situaci popsané žalobcem, tedy krajní nouzi či bezprostřednímu ohrožení. V případě existence dvou protichůdných verzí skutkového stavu týkající se míry protiprávního stavu je dle žalovaného zásadní pro vyvození odpovědnosti žalobce

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

skutečnost, že je subjektem, jenž fakticky způsobil svou činností poškození daných dřevin. K poukazu žalobce na jeho snahu vyvolat v dané věci schůzku a nalézt alternativní řešení žalovaný zdůraznil, že by tato skutečnost mohla mít vliv toliko při stanovení výše pokuty jako polehčující okolnost. Nadto prorůstání a průsak armatury samo o sobě nesvědčí o nutnosti rychlosti a neodkladnosti řešení úniku vody. Práce byly přerušeny a opravy provedeny týden po výkopu. V období mezi poškozením dřevin a opravou/napojením vodovodního řádu (dne 9. 5. 2024) byl svolán kontrolní den (6. 5. 2024), na kterém bylo konstatováno, že byl zjištěn únik ze stávajícího vedení. To dle žalovaného prokazují také fotografie z dendrologického posudku z téhož dne, kde je patrný slabý průsak vody. Zápis z kontrolního dne nepřisvědčuje bezprostřednímu ohrožení.

8. Dle žalovaného Inspekce při stanovení výše pokuty nezohlednila, že se žalobce v průběhu řízení a odvolání nevymezil vůči škodě způsobené městu Fulnek a snahu žalobce projednat kolizi stavby či přistoupit k jinému šetrnějšímu řešení. Tyto skutečnosti by však na celkovou výši sankce neměly vliv.

Žaloba

9. Žalobce v žalobě zrekapituloval skutkový stav a tvrdil, že žalovaný nedostatečně zohlednil okolnosti, které k poškození vedly. Již v řízení před Inspekcí poukazoval na skutečnost, že se stromořadí jedlí nacházelo v místě původního napojení vodovodního řádu, s čímž vůbec projektová dokumentace nepočítala. Projektant stavby navrhl řešení, které vůbec nebralo ohled na dané stromořadí.
10. Žalobce, veden snahou ochránit dřeviny, vyvolal před zahájením stavebních prací schůzku, na kterou byl přizván zástupce investora (město Fulnek) a zástupce odboru životního prostředí, a to právě za účelem projednání požadavku na kácení stromů v místě napojení. Obhlídkou místa bylo zjištěno, že napojení má být realizováno v těsné blízkosti stromořadí. To by znamenalo provést výkopové práce, při kterých by došlo k narušení kořenových systémů. Žalovaný svolání schůzky a její závěry zcela pominul, ačkoli se jednalo o zásadní jednání, které mělo dřeviny ochránit. Za účelem předejití jejich kácení bylo navrženo vymístění připojení vodovodního řádu do místní komunikace za podmínky stanovené provozovatelem vodovodního řádu (SmVaK). Podmínkou bylo odstranění armatury na stávajícím vodovodním potrubí v místě původního napojení.
11. Žalobce prováděl výkopové práce v souladu s dohodou ručně ode dne 2. 5. 2024. Při tom byly nasondovány stávající průběhy kabelů ČEZ a vodovodního řádu. Postupoval tak plně v souladu se Standardem. Tímto jeho postupem nedošlo k poškození dřevin. Stalo se tak až následně-po zjištění, že se stávající armatury na vodovodním řádu nacházejí v betonové šachtě, jejíž stěna se nacházela v bezprostřední blízkosti 3 stromů. Z důvodu rychlosti a neodkladnosti řešení úniku vody na vysokotlakém řádu, zajištění bezpečnosti a předejití škodám na majetku, bylo nezbytné použití těžké stavební techniky.
12. K tomu žalobce odkázal na § 56 správního řádu a uvedl, že s ohledem na zjištění na místě samém situaci vyhodnotil jako havarijní se vznikem bezprostředního ohrožení. Šlo o výrazný průsak, mohlo se jednat o prasklé vysokotlaké potrubí, proto bylo třeba provést

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

opravu bezodkladně. Únik byl z nestabilní armatury, navíc se nacházel v blízkosti staré betonové armaturní šachty prorostlé kořeny. Bylo nutné provést výkop rychle strojně a nestabilní armaturu zastabilizovat rozpěrou. Tímto okamžitým postupem byl průsak vody z armatury zmírněn a bezprostřední nebezpečí pominulo. Žalovaný nemá odborné znalosti na posouzení stavu potrubí a ze spisu není zřejmé, že by si jeho odborné posouzení opatřil od jiného správního orgánu.

13. Žalobce opakovaně zdůraznil, že se snažil učinit opatření, kterými by předešel kácení dřevin. Tvzení žalovaného o dvou protichůdných verzích skutkového stavu je v rozporu s provedeným dokazováním. Tvzení žalovaného, že byla oprava a napojení vodovodního řádu provedeno až dne 9.5. 2024 nemůže obstát. Žalovaný pouze spekuluje, aniž by znal skutečný důvod provedení opravy až dne 9. 5. 2024.
14. K nemožnosti zproštění viny žalobce uvedl, že právě na jeho popud byla v únoru 2024 svolána schůzka, která vyústila k řešení, jež mělo vést k zachování stromů. Jednalo se o náročnější provedení, jak z hlediska časového, pracnosti, ale i nákladovosti. Samotná změna vyvolala zvýšené náklady ve výši cca 100 000 Kč. Žalobce v souladu se Standardem zahájil ruční nasondování stávajících průběhů kabelů ČEZ a vodovodního řádu. Teprve při zjištění průsaku a nestabilního vysokotlakého potrubí vyhodnotil situaci jako havarijní a přistoupil ke strojnímu hloubení, neboť zde byl stav bezprostředního ohrožení života a zdraví a hrozby škody velkého rozsahu.
15. Žalobce k tomu poukázal na nařízení č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích a konstatoval, že je povinen vždy zajistit stabilitu stěn výkopu, zejména pokud je výkop podmáčen, jako tomu bylo v řešené věci. Způsob provedení a rozsah výkopu odpovídal umístění nezbytného pažení z důvodu podmáčení. Pouze nastalý nebezpečný stav, a s tím spojená nedokonalost a nezbytná rychlost řešení úniku vody na vysokotlakém řádu, vedla k použití strojového hloubení, nikoliv dlouhodobě připravovaná investiční akce města Fulnek.
16. K nutnosti zvážit konkrétní povahu rizik žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2024, čj. 1 As 172/2023-40. Žalovaný takové posouzení neučinil a nepřihlédl k možnosti nepředvídatelného zásahu vyšší moci. Žalobce konstatoval, že měl jen omezené množství informací, které bývají zpravidla k dispozici v době před jednáním. Přijatá opatření se tak mohla vzhledem k okolnostem z objektivního pohledu jevit jako dostatečná. I v této souvislosti odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu (NSS), a sice rozsudek ze dne 25. 2. 2016, čj. 7 As 258/2015-37.
17. Žalobce zopakoval, že postupoval ve snaze předejít a odvracet nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. Zdůraznil, že mohlo dojít nejen k odpojení velké části města od dodávek pitné vody, ale i vyplavení, podemletí kořenů stromů a jejich nekoordinovaný pád či zranění pracovníků, rovněž i k nemalým škodám na ceně uniklé pitné vody. Ani tím se žalovaný nezabýval, či bez jakýchkoliv odborných znalostí toto nebezpečí bagatelizoval.
18. K tvrzení žalovaného, že oprava proběhla až dne 9. 5. 2024, žalobce upřesnil, že při ručním výkopu zjistil únik z armatury, která byla nestabilní a nacházela se v blízkosti betonové armaturní šachty prorostlé kořeny. Tato operativnost a bezprostřední řešení vedlo ke stabilizaci zjištěné nestabilní armatury, a proto bylo možné při kontrolním dni 6. 5. 2024 konstatovat, že ohrožení pominulo. Dne 9.5. 2024 pak proběhla konečná oprava provozovatelem vodovodního řádu.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

19. Žalobce odkázal na § 24 zákona o odpovědnosti za přestupky, rozsudek NSS ze dne 23. 6. 2011, čj. 5 As 10/2011-111, a opětovně uvedl, že se jednalo o existující reálnou hrozbu. Proto bylo třeba okamžitě jednat, byť to vedlo k nezvratnému poškození dřevin. Dovolával se okolnosti vylučující protiprávnost – krajní nouze, jejíž podmínky považoval za naplněné. Tedy reálnost a bezprostřednost hrozby nebezpečí spolu s principy subsidiarity a proporcionality.
20. Žalobce shrnul, že měl od počátku snahu vyhnout se kácení stromů. S tím naopak nepočítal projekt předložený městem Fulnek. K existujícím dřevinám se vyjadřoval zástupce investora města Fulnek a zástupce odboru životního prostředí města Fulnek. Výkopové práce zahájil ručně, avšak následně bylo nezbytné přistoupit ke strojovému hloubení z důvodu rychlosti a neodkladnosti pro možný únik vody na vysokotlakém řadu, pro zajištění bezpečnosti a předejití škodám na majetku. Práci byl průběžně přítomen stavební dozor, který se k poškození předmětných dřevin vyjádřil. Pokračování výkopových prací po poškození/přetrhání kořenů u první z předmětných dřevin se řešilo na základě vzniklé situace s provozovatelem sítí a objednatelem.
21. Žalobce uplatnil námitky i proti výši pokuty, kterou považoval za nepřiměřeně vysokou a tvrdou. Inspekce při ukládání pokuty nepřihlédla k polehčujícím okolnostem (že se žalobce nevymezil vůči uplatnění škody městem Fulnek, snaže žalobce projednat kolizi stavby a přistoupit k jinému šetrnějšímu řešení). Přitom pokud existují nové (dosud nehodnocené) polehčující okolnosti, pak se jejich vyhodnocení musí projevit ve výši uložené pokuty. Uložená pokuta nemůže mít výchovný a preventivní charakter a napříště povede nikoliv k hledání šetrnějšího řešení, ale naopak k jednoznačnému pokácení v souladu se zákonem. K tomu odkázal na rozsudek NSS ze dne 11. 11. 2020, čj. 4 Ads 124/2020-42, a citoval z něj.
22. Dle žalobce může být i pokuta nedosahující ani 1 % maximálního zákonného rámce v určitém případě zjevně nepřiměřená, jak vyplývá z rozsudku NSS ze dne 19. 4. 2012, čj. 7 As 22/2012-23, č. 2672/2012 Sb. NSS. Dále odkázal na komentářovou literaturu, konkrétně komentář Petra Šebka k § 65 s. ř. s. v komentáři autorského týmu BLAŽEK, Tomáš, JIRÁSEK, Jan, MOLEK, Pavel, POSPÍŠIL, Petr, SOCHOROVÁ, Vendula, ŠEBEK, Petr. Soudní řád správní. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.
23. Žalobce žádal, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, nebo upustil od sankce, či aby ji v zákonem dovolených mezích snížil.

Vyjádření žalovaného

24. V písemném vyjádření k žalobě žalovaný ke krajní nouzi uvedl, že se jedná o stav představující přímé ohrožení zákonem chráněného zájmu-okolnost vylučující protiprávnost. K tomu poukázal na rozsudek NSS ze dne 11. 5. 2016, čj. 2 As 13/2016-36, a konstatoval, že je krajní nouze definována jako stav nebezpečí pro dva zákonem chráněné zájmy, kdy je možné chránit jeden z těchto zájmů jen tím, že se poruší nebo ohrozí zájem druhý. Smyslem je ochrana významnějšího zájmu obětováním zájmu méně významného. Při kolizi rovnocenných zájmů je nutno zdržet se jednání odvracejícího nebezpečí. K vyloučení protiprávnosti musí být splněn 3 základní podmínky: 1) existence nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem; 2) skutečnost, že tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažnější následek než ten, který hrozil (podmínka proporcionality); 3) toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak (podmínka subsidiarity). Lze rozlišit podmínky,

při jejichž naplnění vzniká stav krajní nouze (reálnost a bezprostřednost hrozby nebezpečí) a podmínky jednání ve stavu krajní nouze (dodržení principu subsidiarity a proporcionality).

25. Dle žalovaného žádné skutečnosti svědčící krajní nouzi či bezprostřednímu ohrožení nejsou z předložených podkladů zřejmé. Pokud by tomu tak mělo být, bylo by povinností žalobce tuto skutečnost zdokumentovat, zvláště je-li v kolizi s jiným chráněným zájmem. Součástí spisové dokumentace však není žádný důkaz, který by potvrdil neodvratnost takové situace. Žalobce v protokolu o kontrole uvedl, že „*v průběhu výkopových prací (2. 5. 2024) se zjistila porucha vodovodu – prorůstání a průsak z armatury*“. Z toho žalovaný dovodil, že při ručním nasondování byl zjištěn toliko průsak z armatury, která se nacházela v blízkosti staré betonové armaturní šachty prorostlé kořeny. Zjevně se tak jednalo o dlouhodobý stav. Žalovaný ke krajní nouzi dále odkázal na rozsudek NSS ze dne 18. 10. 2024, čj. 4 As 6/2024-22, a citoval z něj. Podotkl že okolnost přípustného rizika vylučující protiprávnost dle § 27 odst. 1 zákon o odpovědnosti za přestupky může nastat, pouze pokud osoba odpovědná za čin jinak trestný jako přestupek jednala s řádnou péčí v souladu s odbornými standardy známými profesionály v daném oboru. K tomu poukázal na rozsudek NSS ze dne 13. 11. 2024, čj. 1 As 12/2024-45.
26. Dle žalovaného by snaha žalobce vyvolat schůzku a nalézt alternativní řešení mohla mít vliv toliko při stanovení výše pokuty jako polehčující okolnost. Žalobce se jako stavební profesionál na základě smlouvy o dílo zavázal k provedení stavby. Tím prohlásil, že je osobou schopnou odborného výkonu při provádění díla a je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho odborným zaměřením spojena. Dle smlouvy o dílo je součástí díla dodržení veškerých právních předpisů a technických norem vztahujících se k prováděnému dílu.
27. K neustanovení znalce měl žalovaný za to, že v posuzovaném případě není ustanovení znalce relevantní, neboť by zpětně pouze na základě podkladů obsažených ve správním spise prokázal/neprokázal havárii, resp. existenci krajní nouze. Nejedná se o posouzení žádných skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, jimiž úřední osoby nedisponují. Otázka potřebnosti znaleckého posudku je zcela na uvážení správního orgánu. Stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, byl zjištěn v souladu s § 3 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb., správní řád).
28. Dle žalovaného nebyla výše pokuty v napadeném rozhodnutí odůvodněna pouze skutečností, že je uložena při dolní hranici zákonného rozpětí. Současně bylo přihlédnuto k významu dotčeného chráněného zájmu, významu a rozsahu následků přestupku a všem relevantním okolnostem jeho spáchání, jakož i rozhodovací praxi Inspekce ve skutkově podobných případech, které jsou mu známy z úřední činnosti. Hodnota jedlí kavkazských činila dle odborného posudku 637 598 Kč. Jejich pokácením vznikla ekologická újma, která by v případě jejich odstranění na základě povolení orgánu ochrany přírody byla kompenzována v odpovídající výši. Žalobce je právnická osoba, která se danou činností prokazatelně zabývá 10 let. Proto nepovažuje pokutu ve výši 40 000 Kč za neúměrně vysokou a nepřiměřeně zasahující do ekonomiky žalobce. I když mělo být Inspekci přihlédnuto ke snaze žalobce projednat kolizi stavby s dřevinami a přistoupit k jinému šetrnějšímu řešení, neměla by tato skutečnost na celkovou výši pokuty vliv. Při určení výše sankce nemohlo být přihlédnuto k žalobcem uváděným okolnostem stran rychlosti a nutnosti zákroku. Žalobce si byl jakožto subjekt znalý problematiky ochrany dřevin při stavební činnosti vědom, že k poškození dřevin může dojít. Realizoval však výkopové práce

v bezprostřední blízkosti dřevin za použití těžké techniky, čímž došlo ke spáchání předmětného přestupku.

29. Žalovaný žádal, aby soud žalobu zamítl.

Replika žalobce

30. Žalobce v replice argumentoval obdobně jako v žalobě. Zdůraznil, že nebylo zřejmé, zda v rámci průsaku při obnažení armatur a vodovodního řadu nemůže dojít k prasknutí a v důsledku toho k odpojení velké části města od dodávek pitné vody, vyplavení, podemletí kořenů stromů a jejich nekoordinovanému pádu či zranění pracovníků, včetně nemalé škody na ceně uniklé pitné vody. Žalobce mohl čekat, že k výše uvedeným důsledkům nedojde, avšak pokud by takto postupoval, byl by nepochybně nyní šetřen jinými orgány, právě pro výše uvedené důsledky spojené s prasknutím vysokotlakového potrubí. Pokud však na základě posouzení situace provedl neprodleně strojně výkop a nestabilní armaturu zastabilizoval rozpěrou, zmírnil tímto průsak vody z armatury a bezprostřední nebezpečí tímto pominulo.
31. K odkazu na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2016, čj. 2 As 13/2016-36, žalobce uvedl, že nechce znevažovat následek spojený s nutností pokácení 4 ks vzrostlých jedlí, avšak má za to, že ochrana majetku a zdraví osob (jak občanů města Fulnek, tak zaměstnanců žalobce) vyžadovala bezprostřední zásah, který provedl a předešel tak ještě závažnějším následkům. Zdůraznil, že se nejednalo o obyčejnou vodovodní přípojku, ale o vysokotlaký řad. Žalovaný toto nebezpečí a případné následky opomíjí, a to bez jakýchkoliv odborných znalostí. A dovozuje, že se v daném případ jednalo o stav dlouhodobý. To však zjevně není pravdou. Průsak se objevil až při ručním sondování. Byly proto splněny všechny tři základní podmínky definice krajní nouze. Žalobce jednal s řádnou péčí v souladu s odbornými standardy známými profesionály v daném oboru. Nemohl ponechat průsak bez povšimnutí a spoléhat, že vysokotlaký řad není porušen a nemůže dojít postupem doby k prasknutí, neboť sondováním byla již narušena celistvost podkladů kolem vysokotlakého řadu. Řešení zabránilo vzniku odpojení velké části města od dodávek pitné vody, vyplavení, podemletí kořenů stromů a jejich nekoordinovanému pádu či zranění pracovníků, včetně nemalé škody na ceně uniklé pitné vody.
32. K vyjádření žalovaného stran výše smluvní pokuty žalobce uvedl, že žalovaný hodnotí jeho činnost a její trvání ve vztahu k ekonomické sféře. Zároveň však bagatelizuje odbornost žalobce ve vztahu k vyhodnocení vzniklé situace a volby řešení, kdy právě znalost dané problematiky přičítá k jeho tíži, ačkoli sám nemá dostatečné odborné znalosti k posouzení havarijního stavu vysokotlakého vodovodního řadu.

Posouzení věci Městským soudem v Praze

33. Soud o věci samé rozhodl bez nařízení jednání postupem podle § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť účastníci takový postup soudu akceptovali. Soud neprováděl dokazování, pro posouzení důvodnosti žalobních bodů mu postačoval obsah spisového materiálu, který si od žalovaného vyžádal a jímž se podle ustálené judikatury správních soudů důkaz neprovádí. Žalobcem navržený listinný důkaz, který není součástí správního spisu - dokument *SITUACE SO 05 VODOVODNÍ ŘAD.pdf* soud shledal pro posouzení důvodnosti žaloby nadbytečným.

34. Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, v rozsahu žalobou uplatněných bodů, kterými je vázán, podle skutkového a právního stavu ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, a dospěl k závěru, že je žaloba důvodná.
35. Při posouzení soud vyšel z následující právní úpravy:
36. Dle § 7 odst. 1 ZOPK *Dřeviny jsou chráněny podle tohoto ustanovení před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější (§ 46 a 48) nebo ochrana podle zvláštních předpisů.*
37. Dle § 88 odst. 1 písm. c) téhož zákona *Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poškodí nebo zničí bez povolení dřevinu nebo skupinu dřevin rostoucích mimo les.*
38. Dle § 24 odst. 1, 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (přestupkový zákon) *čin jinak trestný jako přestupek není přestupkem, jestliže jím někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. (2) nejde o krajní nouzi, jestliže toto nebezpečí bylo možno za daných okolností odvrátit jinak nebo následek tímto odvracením způsobený je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl-li ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.*
39. Soud o věci uvažil takto:
40. Podstatou sporu je posouzení, zda byl u žalobce naplněn liberační důvod dle § 21 přestupkového zákona, popřípadě okolnost vylučující protiprávnost.
41. K tomu žalobce zejména poukazoval na schůzku z února 2024, jejímž cílem mělo být nalézt řešení, které by vedlo k zachování stromů. Zdůrazňoval, že při provádění prací započal ručním nasondováním stávajících průběhů kabelů ČEZ a vodovodního řadu. Teprve při zjištění průsaku a nestabilního vysokotlakého potrubí přistoupil ke strojnímu hloubení.
42. Žalovaný oproti tomu argumentoval, že snaha vyvolat schůzku a nalézt alternativní řešení by mohla mít vliv toliko při stanovení výše pokuty jako polehčující okolnost. Bylo povinností žalobce tvrzenou krajní nouzi zdokumentovat, při ručním nasondování byl zjištěn toliko průsak z armatury, zjevně se jednalo o stav dlouhodobý.
43. Soud k tomu uvádí, že tzv. obecný liberační důvod je nutno odlišovat od okolností vylučujících protiprávnost, mezi něž patří krajní nouze. Zásadní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že při prokázání liberace odpovědnost zaniká, zatímco v případě okolností vylučujících protiprávnost dle § 24 až § 28 přestupkového zákona vůbec nevzniká (viz také MATES, Pavel. Liberace v odpovědnosti za přestupky. Online. *AUC IURIDICA*. 2020, vol. 66, no. 2, s. 159-165. ISSN 2336-6478. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366478.2020.18>. [cit. 2025-07-29]). Žalobce tyto instituty částečně směšuje, soud proto posoudil žalobní námitky dle jejich skutečného obsahu.
44. Obecně platí, že domáhá-li se obviněný z přestupku uplatnění liberačního důvodu, musí aktivně prokazovat vynaložení maximálně možného úsilí, aby přestupku zabránil. Tato specifická povinnost plyne výslovně ze znění § 21 přestupkového zákona. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu pak vyplývá, že liberační důvody jsou určeny pro aplikaci pouze ve výjimečných případech, jelikož představují výjimku z principu objektivní odpovědnosti. Představují nástroj, jehož cílem je předejít aplikaci neúměrné tvrdosti zákona. Osoba, která se chce dovolávat liberačního důvodu, musí prokázat, že provedla technicky

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

možná opatření způsobila účinně zabránit porušení zákona. Nelze se spokojit s tvrzením, že vynaložila veškeré úsilí, aby ke správnému deliktu nedošlo či poukazovat na to, že technicky možná opatření po ní nebylo možné spravedlivě požadovat, protože by jejich provádění bylo neekonomické (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2021, čj. 2 As 352/2020-55, bod 22). Vynaložení veškerého úsilí, které bylo možno požadovat, přitom neznamená jakékoliv úsilí, které právnická osoba vynaloží, ale musí se ve vztahu ke každému konkrétně posuzovanému případu jednat o úsilí maximálně možné, které je právnická osoba objektivně schopna vynaložit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2024, čj. 5 As 241/2023-28, bod 24).

45. Žalobce s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2024, čj. 1 As 172/2023-40, brojil proti nedostatečnému vypořádání námitky, že vynaložil veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránil.
46. Soud k tomu předně uvádí, že je v nyní projednávané věci zjištěný skutkový stav zásadně odlišný od skutkového stavu v tamním řízení. Ve věci vedené u NSS pod sp. zn. 1 As 172/2023 argumentovala právnická osoba, jež byla shledána vinnou z přestupku na úseku bezpečnosti práce, opatřeními, která učinila při provozu technického zařízení s elektrickým s pohonem – příčné dělicí linky plechů. V nyní projednávané věci žalobce poukazuje především na rozhodovací proces, který vedl k přijetí konkrétního rozhodnutí o způsobu realizace zakázky žalobcem.
47. V nyní projednávané věci je ze skutkového stavu zcela zřejmé, že žalobce na sebe převzal veškerá rizika plynoucí z provádění výkopových prací, kdy s prováděním výkopu započal. Z hlediska uplatnění liberačního důvodu dle § 21 zákona o odpovědnosti za přestupky je rozhodná především jeho argumentace týkající se přímo provádění těchto výkopových prací a ve vztahu němu přijatých preventivních opatření. Nelze přitom směšovat (byť chvályhodnou) iniciativu žalobce, směřující k úpravě projektu ve snaze dosáhnout environmentálně příznivého řešení, s jeho odpovědností za samotnou realizaci výkopu.
48. Žalobce konkrétně k výkopovým pracím uvedl, že zprvu realizoval výkop ručně v souladu se *Standardem*. Mezi stranami není sporu o tom, že právě postup dle *Standardu* je postupem *lege artis*. Sám žalobce však připustil, že se od postupu dle *Standardu* nakonec odchýlil a že se po prvotní sondáži rozhodl pro realizaci výkopu zcela jiným způsobem – strojově. Právě realizace výkopu strojově přitom vedla k poškození předmětných kořenů. Žalobce se tak nemůže zprostit odpovědnosti za strojové provedení výkopu pouze tvrzením, že původně plánoval postupovat jinak. Pro posouzení odpovědnosti žalobce není rozhodné, jaký postup při provádění výkopů původně plánoval, nýbrž to, jakým způsobem výkop skutečně nakonec provedl. Žalobce přitom výkop provedl nešetrně, aniž by přijal opatření k ochraně kořenů v místě výkopu. Žalovaný tedy přílehavě uvedl, že samotné konání schůzky lze hodnotit nanejvýše jako polehčující okolnost, svědčící o pozitivním vztahu žalobce k chráněnému zájmu ochrany dřevin. Ani případné prokázání pozitivního vztahu žalobce k ochraně dřevin však nezprošťuje žalobce od odpovědnosti za jeho postup při realizaci výkopu.
49. Lze tak shrnout, že samotné iniciování schůzky žalobcem ani výstupy z této schůzky nesvědčí o tom, zda žalobce při realizaci výkopu vynaložil maximální možné úsilí, aby poškození kořenů zabránil. Ze žalobních tvrzení přitom ani neplynou další okolnosti, které by bylo možné podřadit pod obecný liberační důvod dle § 21 přestupkového. S ohledem na

výše uvedené skutečnosti nemělo povšechné vypořádání této odvolací námitky žalovaným vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé.

50. Ostatní žalobní argumentace týkající se změny technologie provádění výkopu pak již fakticky směřuje k institutu krajní nouze. Žalobce i žalovaný se dovolávají kritérií pro aplikaci této okolnosti vylučující protiprávnost, která vyjádřil NSS v rozsudku ze dne 11. 5. 2016, č. j. 2 As 13/2016-36 (existence nebezpečí přímo hrozícího chráněnému zájmu; skutečnost, že tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil; a že toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak). Jádrem sporu mezi stranami tkví v směru v otázce, zda byla tato kritéria naplněna či nikoliv.
51. Jak plyne z judikatury rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, „[v] řízení o přestupku postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu potřebném pro rozhodnutí o přestupku (§ 3 správního řádu). (...) Obviněný z přestupku není povinen se hájit, zejména není povinen uvádět na svou obhajobu jakákoliv tvrzení, ani (anebo) o nich (nebo o jiných skutečnostech) nabízet a předkládat správnímu orgánu důkazy; ustanovení § 52 věta první správního řádu se v řízení o přestupku neuplatní“ (cit. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2014, čj. 5 As 126/2011-68, č. 3014/2014 Sb. NSS, zdůraznění doplněno zdejším soudem). Rozšířený senát NSS nadto uvedl, že „[j]iná je ovšem situace v případě tzv. aktivní obhajoby. Uvede-li obviněný v řízení tvrzení ke skutkovým okolnostem případu a navrhne k jejich prokázání důkazy, je správní orgán povinen se řádně vypořádat jak s těmito tvrzeními, tak i s nabízenými důkazy. To samozřejmě neznamená, že musí všechna tvrzení prověřit a nabízené důkazy provést. Pokud to však neučiní, musí svůj závěr přezkoumatelným způsobem vysvětlit“ (cit. tamtéž, bod 22).
52. Zjišťování skutkového stavu je v řízení o přestupku procesní odpovědností správních orgánů, nestanoví-li zákon jinak. Tak je tomu například ve výše uváděném § 21 zákona o odpovědnosti za přestupky, který ukládá těm, kteří se domáhají obecného liberačního důvodu, aby naplnění podmínek pro jeho užití prokázali. Osobám obviněným z přestupku, které se dovolávají okolností vylučujících protiprávnost, však právní úprava zvláštní povinnost unést „důkazní břemeno“ neukládá. Vznese-li osoba obviněná z přestupku v rámci své obhajoby námitku, že postupovala za okolností vylučujících protiprávnost, je na správních orgánech, aby tvrzené okolnosti důsledně prověřily a zjistily skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Je přitom nutné dbát na dodržování stejných zásad jako v trestním právu, včetně zásady *in dubio pro reo*. Z procesního hlediska jde tedy o opačný postup, než je tomu u výše již rozebíraných liberačních důvodů. Nelze proto přisvědčit tezi žalovaného, že bylo na žalobci, aby prokázal a zdokumentoval bezprostředně hrozící nebezpečí, resp. vznik stavu krajní nouze. Byly to naopak správní orgány, koho tížila povinnost zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Nedostatek důkazů předložených žalobcem jakožto obviněným z přestupku ve vztahu ke vzniku stavu krajní nouze správní orgány této povinnosti nezbavil.
53. Žalobce argumentoval krajní nouzí již v průběhu správního řízení. Bylo tedy na správních orgánech, aby se jeho tvrzeními o krajní nouzi důsledně zabývaly a bez důvodných pochybností zjistily, zda tento stav nastal či nikoliv. Své povinnosti však správní orgány nedostály. Dle soudu nebyla spolehlivě vyvrácena obrana žalobce, dle které nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem plynulo ze současného působení dvou faktorů – průsaku a prováděných výkopových prací. Absenci krajní nouze přitom nelze dovozovat pouze ze skutečnosti, že žalobce realizoval výkop v rámci předem připravované stavby.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

Obdobně krajní nouzi nevylučuje skutečnost, že k prorůstání armatury či k průsaku z armatury mohlo docházet dlouhodobě. Za zjištěného skutkového stavu totiž nelze vyloučit obavy žalobce z mnohem závažnějších škod. K vyloučení této pochybnosti bylo nezbytné zkoumat, jak žalobcem tvrzená sondáž skutečně proběhla, resp. jaké byly konkrétní parametry výkopových prací provedených při sondáži (zda byla sondáž prováděna výkopem či jinou technologií, velikost výkopu, způsob jeho provedení apod.). Rozhodný přitom není moment odhalení armatury, nýbrž moment zjištění průsaku vody (tedy zda voda pronikala do otevřeného výkopu) a parametry tohoto průsaku (pokud tomu tak bylo, v jaké intenzitě k průsaku docházelo a jaká z něj při otevřeném výkopu plynula rizika a nebezpečí pro majetek a zdraví osob). Toto zkoumání však správní orgány neprovedly. Skutková zjištění tak vyžadují zásadní doplnění. Bez nich nelze na výše předestřené otázky odpovědět a učinit bezpochybný závěr, zda žalobce jednal v krajní nouzi či nikoliv.

54. Soud proto uzavřel, že za situace, kdy se správní orgány spokojily s konstatováním, že se jednalo o stav dlouhodobý, či s paušálním konstatováním, že průsak z armatury sám o sobě nemohl znaky krajní nouze naplnit, nemohly dostatečně zhodnotit rizika plynoucí z průsaku při provádění výkopu. Pro posouzení, zda žalobce jednal v krajní nouzi, tedy bylo nutné postavit na jisto, zda jsou pravdivá tvrzení žalobce, že započal s prováděním výkopu šetrně a v souladu se *Standardem*. Následně bylo nezbytné posoudit, jaké konkrétní parametry měla žalobcem tvrzená sondáž, v jaké fázi provádění prací byl průsak zjištěn, a zda právě v tento moment existovalo nebezpečí přímo hrozící chráněnému zájmu. Pokud existovalo, bylo nutno posoudit, zda žalobce postupoval v souladu s podmínkou proporcionality, resp. subsidiarity. Tedy, zda jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a zda toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak. Přitom bylo rovněž nutno uvážit veškeré zákonem chráněné zájmy, které mohly být ohroženy, a to včetně bezpečnosti práce a osob, jakož i majetku. Až po tomto důsledném posouzení by mohly správní orgány dospět k závěru, zda byly podmínky krajní nouze splněny či nikoliv.
55. Správní orgány těmto nárokům ale nedostály a nepřihlédly zejména ke skutečnosti, že provádění výkopu je dynamická činnost, která nese svá rizika, přičemž tato rizika je nutno vážit. Za doposud zjištěného skutkového stavu tak byly jejich závěry předčasné.
56. Návrhem na moderaci výše uložené pokuty se soud nezabýval, neboť napadené rozhodnutí zrušil pro potřebu zásadního doplnění skutkových zjištění.

Závěr a náklady řízení

57. Soud proto rozhodnutí žalovaného podle ust. § 78 odst. 1, 4 s. ř. s. ve spojení s § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. zrušil, neboť skutkový stav, který vzaly správní orgány za základ napadeného rozhodnutí, vyžaduje zásadní doplnění. V dalším řízení bude žalovaný vázán právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Při posouzení, zda žalobce postupoval v krajní nouzi zejména zváží, zda žalobce skutečně započal s prováděním výkopu šetrně a v souladu se *Standardem*, jaké konkrétní parametry měla žalobcem tvrzená sondáž, v jaké fázi provádění prací byl průsak zjištěn, a zda právě v tento moment existovalo nebezpečí přímo hrozící chráněnému zájmu. Pokud existovalo, je nutno posoudit, zda žalobce postupoval v souladu s podmínkou proporcionality a subsidiarity. Přitom je třeba hodnotit veškeré zákonem chráněné zájmy, které mohly být ohroženy, a to včetně bezpečnosti práce a osob. Přitom žalovaný podle okolností rovněž uváží, zda k posouzení není třeba odborného vyjádření,

Shodu s prvopisem potvrzuje M. P.

resp. znalecký posudek, jímž by byly zodpovězeny otázky, na něž žalovaný sám nemůže dát odpověď.

58. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl ve věci procesně úspěšný, soud mu proto přiznal náhradu nákladů řízení, které jsou tvořeny zaplaceným soudním poplatkem ve výši 3 000 Kč a náklady právního zastoupení za tři hlavní úkony právní služby po 4 620 Kč (převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby, 1x replika k vyjádření žalovaného - písemné podání ve věci samé (§ 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif/AT, ve znění účinném od 1. 1. 2025), třemi režijními paušály po 450 Kč (§ 13 odst. 4 AT) a DPH, jehož je zástupce žalobce plátcem ve výši 3 195 Kč, tedy celkem 21 405 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 31. července 2025

JUDr. Ivanka Havlíková, v. r.
předsedkyně senátu